

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	4-й
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Основний
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	7

ІСТОРІЯ МОНУМЕНТАЛЬНОГО ЖИВОПИСУ

Семестр 7 (осінь 2024)
2 вересня — 14 грудня

Викладач	Соколюк Людмила Данилівна, професор, доктор мистецтвознавства, член-кор. НАМУ		
E-mail	Sokolyuk_l@ukr.net		
Заняття	Семестр 7 (осінь 2024 р. 4-й рік навчання на бакалавраті Середа 10.45 – 12.20, ауд. 205 on-line		
Консультації	П'ятниця 12.00–13.00		
Адреса	К. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11 Sokolyuk_l@ukr.net		
Телефон	057 706-02-81 (кафедра)	050-30-10-270	
Телефон	057 706-28-11 (кафедра)		

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна має обов'язкові передумови, якими є знання історії образотворчого мистецтва на рівні бакалаврату.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. Аудиторна робота регламентується викладачем в залежності від теми, типу лекційного спілкування та тривалості його окремих складових. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — МЖ24); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. Розширення: *текст* — *doc, docx*, *ілюстрації* — *jpeg, pdf*. Окрім роздруківок для аудиторних занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години. Можливе листування у Viber тощо.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення За заг. ред.. Стівена Фартінга. Харків: Vivat, 2019. 575 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, ілюстрації зберігаються в електронному вигляді на кафедрі ТІМ ХДАДМ та електронних носіях викладача.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Історія монументального живопису» є формування у студентів 1-го вищого рівня навчання ґрунтовних фахових компетентностей, спрямованих на усвідомлення закономірностей розвитку монументального мистецтва на прикладі видатних історичних і сучасних візрів, що сприятиме становленню їхніх професійних знань і вмінь.

Дисципліна призначена для формування фахових компетентностей, зокрема здатності працювати в міжнародному контексті, а також до проведення науково-дослідної роботи у різних аспектах (історичний, теоретичний, практичний).

Основними завданнями вивчення дисципліни є поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу досягнень монументального малярства як в Україні, так і у світовій художній культурі. Результатом вивченої дисципліни має стати застосування знань з історії монументального мистецтва, його етапів, процесів і видатних майстрів у професійній діяльності, впровадженням українського і зарубіжного досвіду.

КОМПЕТЕНТНОСТІ. Дисципліна забезпечує наступні загальні та спеціальні компетентності.

Загальні:

ЗК 2 - Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 8 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні:

СК 2 - Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 9 - Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 11 - Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

ПРН 5 - Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 9 - Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 10 - Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 15 - Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Спрямованість та академічна специфіка дисципліни визначається формально-логічною структурою побудови навчального плану та характером запропонованих для формування компетентностей.

Дисципліна вивчається упродовж сьомого семестру/ (на 4-му курсі) / (3 кредитів ECTS, 30 навчальних години, в тому числі 16 годин — аудиторних лекцій, 14 годин — семінарських занять та 60 годин — самостійної роботи у межах даного семестру). Загалом дисципліна містить 2 модулі, що складаються з 8 змістовних складових (тем).

МОДУЛЬ 1.

РОЗВИТОК МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО МАЛЯРСТВА ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО МЕЖІ XIX І XX СТ.

Тема 1. Монументальний розпис Стародавнього Сходу ((первісного ладу, Стародавнього Єгипту, пам'яток Месопотамії та Стародавнього Ірану) та античної доби (Крит, Мікени, Стародавні Греція і Рим).

Тема 2. Монументально-декоративне малярство доби середньовіччя (Візантії і країн візантійського кола, Західної Європи, країн візантійського кола, Далекого Сходу). Технологія візантійської фрески та мозаїки. Вітражні школи.

Тема 3. Монументально-декоративний розпис доби Відродження в Італії, Голландії, Німеччин (етапи розвитку, стильова еволюція, основні представники. Технологія італійської фрески.

Тема 4. Стил ь класицизму і бароко в монументальному малярстві в Європі та Україні (Версаль та розписи в ньому, цикл монументальних творів П. Рубенса для Люксембурзького палацу і Парижі, монументальний живопис Дж. Тьєполо, а також майстрів венеційської школи (Вазарелі, Тінторетто). Монументальний живопис доби козащини в Україні.

МОДУЛЬ 2.

РОЗВИТОК МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО ЖИВОПИСУ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ В XX – НА ПОЧ. XX СТ.

Тема 5. Від модерну до авангарду в європейському мистецтві та в Україні. Представники краківського мистецького осередку (С. Виспянський, Ю. Мєгоффер), Чехії (А. Муха. М. Швабінський), Австрії (Г. Клімт). Монументально-декоративні твори П. Пікассо та А. Матісса.

Тема 6. Школа «українського монументалізму» Михайла Бойчука та її місце у світовому контексті. Відродження техніки фрески. Основні цикли розписів та представники школи. Фізичне знищення сталінським режимом М. Бойчука та його провідних учнів.

Тема 7. Мексиканський муралізм. Проблеми термінології. Михайло Бойчук і Дієго Рівєра. Національні і стильові особливості монументально-декоративних творів Дієго Рівєри, Клементе Ороско та Альфаро Сікейроса. Місце мексиканських майстрів у світовому контексті.

Тема 8. Український монументально-декоративний живопис др.. ол. XX ст. Від фрески до мозаїчних панно і до муралів. Роль нонконформістів у розвитку мозаїки та її нових техніко-технологічних можливостей. Фізичне знищення тоталітарним режимом А. Горської. Сучасні представники муралістського руху у світі й Україні.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Контент дисципліни пропонується студентам через лекційну комунікацію. Форма викладу діалогічна, відкрито-комунікаційна, припускає розв'язання поточних дисциплінарних питань, підтем та практичних завдань. Теми розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Практичні та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на здобуття вмінь та навичок на ґрунті здобутих під час аудиторної роботи знань. Основним змістом самостійної роботи є: пошук додаткової інформації, її

аналіз та інтерпретація, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є диференційний залік. Для його отримання слід мати необхідні результати контролю у формі поточних перевірок виконання завдань аудиторної частини курсу та самостійної роботи. Для тих студентів, які бажають покращити результат, передбачені письмові контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати. В разі необхідності студент може звертатися за консультаціями до викладача. Звітом за пропущені заняття є результати поточного контролю, крім випадків, коли студентом не набрана необхідна (мінімальна) кількість балів. У цьому випадку програмою дисципліни передбачена можливість виконання додаткових навчальних завдань (як письмових, так і усних).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні іспитів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності є неприйнятними. Якщо під час рубіжного контролю помічено не доброчесне використання інформації, студент втрачає право отримати бали за тему і перескладає її під час заліку. Якщо це відбулось в процесі заліку, студент отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:**

<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр (4-й рік навчання на бакалаврат)

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
			I семестр Модуль 1			

1-й тиждень	1	Лекція	Монументальний розпис Стародавнього Сходу ((первісного ладу, Стародавнього Єгипту, пам'яток Месопотамії та Стародавнього Ірану) та античної доби (Крит, Мікени, Стародавні Греція і Рим).	2	Есе на 350 слів	Письмо во
2-й тиждень	2	Лекція	Монументально-декоративне малярство доби середньовіччя (Візантії і країн візантійського кола, Західної Європи, країн візантійського кола, Далекого Сходу). Технологія візантійської фрески та мозаїки. Вітражні школи.	2	Есе на 150 слів	Письмо во
3-й тиждень	1,	Семінар	Монументально-декоративний живопис Стародавнього Світу.		Доповіді на семінарі	Роздруки вка доповіді приносяться на заняття
4-й тиждень	2	Семінар	Монументально-декоративний живопис доби середньовіччя	2	Доповіді на семінарі	Роздруки вка доповіді приносяться на заняття
5-й тиждень	3	Лекція	Монументально-декоративний розпис доби Відродження в Італії, Голландії, Німеччині (етапи розвитку, стильова еволюція, основні представники. Технологія італійської фрески.	2	Есе на 150 слів	Письмо во
6-й тиждень	4	Лекція	Стиль класицизму і бароко в монументальному малярстві в Європі та Україні (Версаль та розписи в ньому, цикл монументальних творів П. Рубенса для Люксембурзького палацу і Парижі, монументальний живопис Дж. Тьєполо, а також майстрів венеційської школи (Вазарелі, Тінторетто). Монументальний живопис доби козаччини в Україні.	2	Есе на 150 слів	Письмо во

7-й тиждень	2	Семінар	Стиль бароко в європейському мистецтві	2	Доповіді на семінарі	Роздрукі вка доповіді приноси ться на заняття
8-й тиждень	2	Семінар	Стиль бароко в українському монументально-декоративному мистецтві козацької доби.	2	Виступи на семінарі	Роздрукі вка доповіді приноси ться на заняття
			I Семестр Модуль 2			
9-й тиждень	5	Лекція	Від модерну до авангарду в європейському мистецтві та в Україні. Представники краківського мистецького осередку (С. Виспянський, Ю. Мегоффер), Чехії (А. Муха, М. Швабінський), Австрії (Г. Клімт). Монументально-декоративні твори П. Пікассо та А. Матісса.	2	Есе на 250 слів	Письмо во
10-й тиждень	5	Семінар	Стиль модерн в монументальному живописі	2	Доповіді на семінарі	Роздрукі вка доповіді приноси ться на заняття
11-й тиждень	6	Лекція	Школа «українського монументалізму» Михайла Бойчука та її місце у світовому контексті. Відродження техніки фрески. Основні цикли розписів та представники школи. Фізичне знищення сталінським режимом М. Бойчука та його провідних учнів.	2	Есе на 250 слів	Письмо во
12-й тиждень	6	Семінар	Школа «українського монументалізму» Михайла Бойчука.	2	Доповіді на семінарі	Роздрукі вка доповіді приноси ться на заняття
13-й тиждень	7	Лекція	Мексиканський муралізм. Проблеми термінології. Михайло Бойчук і Дієго Рівера. Національні і стильові особливості монументально-	2	Есе на 250 слів письмово	Письмо во

			декоративних творів Дієго Рівери, Клементе Ороско та Альфаро Сікейроса. Місце мексиканських майстрів у світовому контексті.			
14-й тиждень	8	Лекція	Український монументально-декоративний живопис др. пол. XX ст. Від фрески до мозаїчних панно і до муралів. Роль нонконформістів у розвитку мозаїки та її нових техніко-технологічних можливостей. Фізичне знищення тоталітарним режимом А. Горської. Сучасні представники муралістського руху у світі й Україні.	2	Есе на 250 слів письмово	Роздруківка приноситься на заняття
15-й тиждень	8, 8	Семінар	Муралістський рух у світі та Україні	2	Доповідь на семінарі	Роздруківка доповіді приноситься на заняття

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–10
2	Поточний контроль	0–15
3-4	Поточний контроль	0–15
5-6	Поточний контроль	0–15
7-8	Поточний контроль	0–15
9-11	Поточний контроль	0–15
12-15	Поточний контроль	0–15
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок

B	12–15	32–35	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під аудиторної роботи (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у виконанні колективних /творчих чи науково-дослідних/ завдань (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адальберт Ерделі. ІМЕН Літературні твори, щоденники, думки / укладачі І.І. Небесник, М.В. Сирохман. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 440 с. : іл.
2. Вишеславський Г., Сидор-Гібелінда О. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Париж — Київ, 2010. 416 с.
3. Глушко Ростислав. Меморіаліа. Спомини. Перекл. з англ. Марії Яців; Вступ. ст. Марти Єн кала, Романа Яціва; Післямова Світлани Глушко. Львів : Афіша, 2003. 176 с. : 24 с. іл.
4. Голубець О. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів: Колір ПРО, 2012. 199 с.
5. Енциклопедія постмодернізму ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. Пер. з англ. Київ: Основи, 2003. 503 с.
6. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення / за заг/ редакцією Стівена Фартинга і з передмовою Річарда Корка/ Харків: Vivat, 2019. 575 с.
7. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. НАН України. ІМФЕ ім. М.Т. Рильського. Голов. ред. Г. Скрипник, наук. ред. Т. Кара-Васильєва. Київ, 2007. Т. 5. Мистецтво ХХ століття. 1048 с., іл.
8. Кара-Васильєва Т. Стиль модерн в Україні. Київ: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2021. 216 с. : іл.
9. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. Харків: Графпром, 2015. 474 с.
10. Пеленнська О. Український портрет на тлі Праги. Українське мистецьке середовище в міжвоєнній Чехо-Словаччині. Нью-Йорк – Прага, 2005. 221 с.
11. Пеленнська О. Незабутні образи української Праги. До 80-річчя Української Студії пластичного мистецтва у Празі. Прага, б.д. 12 с.
12. Приймач М. Церковний живопис Закарпаття : Станковий та монументальний живопис історичного Закарпаття до першої половини ХХ ст. : Історико-мистецтвознавчі нариси. Ужгород : Всеукр. держ. вид-во «Карпати», 2017. 247 с.

13. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України XX – XXI століть. Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ : ВХ, 2008. 188 с.
14. Соколюк Л. Історія монументального малярства : Навч. посібник. Харків : ХДАДМ, 2002. 62 с.
15. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Харків : Видавець Савчук О.О., 2014. 386 с. : 488 іл.
16. Соколюк Л. Михайло Жук : мистець і літератор. Харків : Видавець Олександр Савчук, 2018. 256 с., 355 іл.
17. Соколюк Л. Школа Раєвської-Іванової : Мистецько-промислова освіта у Харкові (друга половина XIX – початок XX ст.). Харків : Видавець Олександр Савчук, 2020. 248 с., 311 іл.
18. Сусак Віта. Українські мистці Парижа. 1900 – 1939. Київ: Родовід, 2010. 408 с.
19. Українські мистецькі виставки у Львові (1919 – 1939) : Довідник; антологія мистецько-критичної думки Авт.-упор. Р.М. Яців. Львів : ЛНАМ; Ін-т народознавства НАН України, 2011. 696 с.
20. Українські мистці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва XX ст. / Авт.-упор. Г. Г. Стельмахук. Львів : Априорі, ЛНАМ (наук.-дослід. сектор), 2013. 520 с.
21. Український модернізм. 1910 – 1930. Ukrainian Modernism. Альбом. Хмельницький: Галерея, 2006. 288 с.
22. Федорук О. Василь Хмелюк. Київ : Триумф, 1996. 264 с.
23. Федорук О. Микола Бутович : Життя і творчість. Київ – Нью-Йорк. Вид-во М.П. Коця, 2002. 431 с.
24. Федорук О. Українсько-польські культурні відносини XIX – XX століття. Київ, 2003.
25. Фостер Г. Повернення реального. Авангард наприкінці століття. пер. з англ. Харків : Ist. Publishing, 2019. 192 с.
26. Яців Р. Роберт Лісовський (1893 – 1982). Дух лінії. Львів : Априорі, 2015. 232 с.
27. ART. The Whole Story / Stefan Farthing (general editor), Richard Cork (foreword). London: Thames & Hudson, 2018. 576 p.
28. Dmytro Antonovych a ukrajinská uměnověda. Praha, 2009. 233 s.
29. Sztuka Europy Wschodniej. Искусство Восточной Европы. The Art of Eastern Europe. Tom VII (Sztuka ukraińska XX wieku i polsko-ukraińskie związki artystyczne; Украинское искусство XX века и польско-украинские художественные связи. 20th century Ukrainian Art and Polish-Ukrainian artistic relations). Warszawa – Toruń : Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata & Wydawnictwo Tako, 2019. 308 s.
30. Szums'ka Y. Moje doświadczenia z performance. *Katalog IX festivalu "Koło czasu"*. Toruń, 2015. S. 142 – 144.
31. Walled City: The Art of the Mural. First publishing in 2017 in the United State of America by Gingko Press by arrangement with Sandu Publishing Co., Ltd. 239